

Aan de voorzitter en (plv.) leden van de
Vaste Commissie voor Infrastructuur en Waterstaat
van de Tweede Kamer der Staten-Generaal
Postbus 20018
2500 EA DEN HAAG

Briefnummer
24-122475

Den Haag
5 juni 2024

Onderwerp
Inbreng Commissiedebat Water d.d. 25 juni

Telefoonnummer
+31703490385

E-Mail
toor@vnoncw-mkb.nl

Geachte leden van de vaste Commissie voor Infrastructuur en Waterstaat,

Op 25 juni 2024 heeft u een commissiedebat met minister Harbers over water. Het onderwerp water kent meerdere facetten. Voldoende drinkwater, goede waterkwaliteit en bescherming tegen wateroverlast en waterberging (klimaatadaptatie) zijn cruciaal om goed en veilig te kunnen wonen, werken en om alle Nederlanders te kunnen blijven voorzien van goede voeding en de producten die we elke dag gebruiken. Samenwerking tussen alle partijen (bedrijven, waterschappen, gemeenten, provincies, de Rijksoverheid, toezichthouders en burgers) is daarbij essentieel. Niemand kan de uitdagingen op het terrein van water alleen oplossen.

Wij vragen uw aandacht voor de volgende wateruitdagingen die wat ons betreft aanpassing vergen:

1. Versnel via verschillende ingrepen de vergunningverlening voor bestaande en nieuwe drinkwaterbronnen. Zo zorgen we voor voldoende en duurzaam aanbod van water nu en straks.
2. Waarborg de (wettelijke) toegang tot drinkwater voor bedrijven. Verduidelijking van de huidige Drinkwaterwet is daarvoor nodig. Dit lost de huidige onduidelijkheid die er bestaat op.
3. Blijf de uitvoerbaarheid van de Kaderrichtlijn Water centraal stellen. Hiervoor stellen wij enkele uitgangspunten voor, om de door de EU voorgestelde aanscherping en uitbreiding van stoffen op te toetsen en waar nodig aan te passen.
4. Neem het voornemen om koelwaterlozingen op grote rivieren te begrenzen, in heroverweging. De gevolgen voor de Nederlandse industrie- en energiesector kunnen verstrekkend en zelfs ontwrichtend zijn.

Met onze leden nemen VNO-NCW en MKB-Nederland daarbij graag onze verantwoordelijkheid, concreet op terrein van drinkwaterbesparing en waterkwaliteit. Ten eerste zijn wij een actieve partner in het Nationaal Plan van Aanpak Drinkwaterbesparing. Realisatie van dit plan vraagt inzet van bedrijven én burgers. Huishoudens nemen namelijk tweederde van het totale drinkwatergebruik in ons land voor hun rekening. Samen met de inzet van bedrijven kunnen we nog meer doen om water te besparen. Ten tweede zijn wij initiatiefnemer van het Actieprogramma Kaderrichtlijn Water. Het verbeteren van de waterkwaliteit en voldoen aan de voorwaarden van de Kaderrichtlijn Water in Nederland vraagt om veel aandacht voor de uitvoering. Met dit programma zetten wij alles op alles om de waterkwaliteit te verbeteren.

Hieronder vindt u ons position paper. Op de eerste pagina is die samengevat in een handzame infographic. Wij gaan daarin nader in op bovenstaande punten, en lichten wij nader toe hoe wij onze verantwoordelijkheid nemen in het Plan van Aanpak Drinkwaterbesparing en als initiatiefnemer van het Actieprogramma Kaderrichtlijn Water. Tot slot gaan wij ook nog kort in op het belang van klimaatadaptatie om de waterbeschikbaarheid en waterveiligheid te waarborgen.

Het bedrijfsleven levert graag zijn bijdrage op het terrein van water komende decennia en wij hopen dat u de voorgaande punten kunt betrekken bij het Commissiedebat Water.

Hoogachtend,

Mw. I.C. Linthorst
Directeur beleid bij VNO-NCW en MKB-Nederland

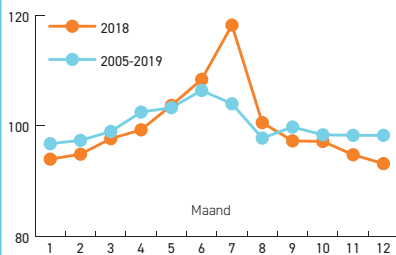
Water: de kansen en de uitdagingen

De uitdagingen:

- Er dreigt een tekort aan drinkwater komende jaren. Dit kan grote gevolgen hebben voor nieuwbouw, productie van voeding, etc.
- De kwaliteit van ons water moet beter.
- Klimaatverandering; vaker extreem weer (hitte/droogte & wateroverlast) en zeespiegelstijging.
- We moeten onze omgeving samen aanpassen (burgers, bedrijven, waterbedrijven en overheden) en voldoende aanbod van water (duurzaam) veilig stellen.

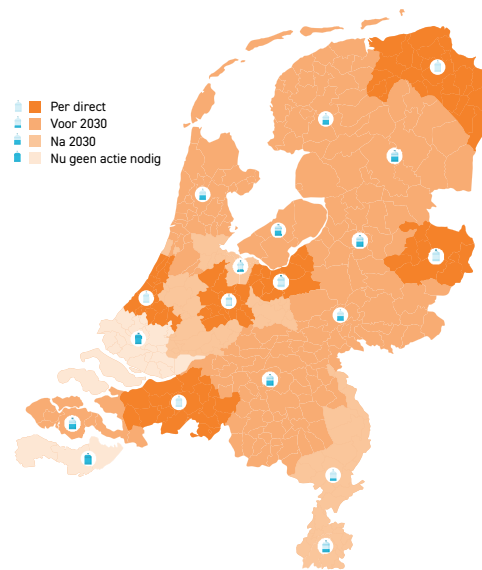
Watergebruik piekt in (droge) zomers

Gemiddeld drinkwatergebruik door het jaar heen



2/3e van ons drinkwater wordt gebruikt door huishoudens (wc, douche, drinken, etc.). In de zomers piekt dit drinkwatergebruik (Zie figuur). Zo lag in de lange hete/droge zomer van 2018 het gebruik zelfs 18% hoger dan gemiddeld. Bedrijven en instellingen verbruiken ca 30% van het drinkwater (NB. 50% hiervan wordt gebruikt door industrie voor zaken die we dagelijks nodig hebben zoals voeding, medicijnen, etc).

Aanbod drinkwater onder druk



Nederland groeit qua bewoners en huizen, etc. Tegelijk loopt het aanbod van water terug. **Om water te winnen, moeten waterleiding-bedrijven steeds meer moeite doen.** Doorlooptijden voor uitbreiding van vergunningen of voor nieuwe vergunningen voor waterbronnen zijn echter extreem lang in NL (10-15 jaar).

De kwaliteit verbeteren

De kwaliteit van ons water is de afgelopen jaren al verbeterd, maar daar moeten we nog stappen zetten.

De industrie draagt zelf bij door vuile stoffen te vervangen door schonere en door het nog verder terugbrengen van emissies.

Ook de kwaliteit van ons grondwater staat onder druk door o.a. drugsafval, medicijnresten en pfas. Hierdoor is veel meer techniek nodig om drinkwater te zuiveren.



Het bedrijfsleven is initiatiefnemer van het 'Actieprogramma Kaderrichtlijn Water'. Zo zet zij zich vol in voor het verbeteren van de waterkwaliteit.

De kansen:

- **Zorg voor meer aanbod van drinkwater** door de vergunningverlening voor bestaande en nieuwe (duurzame) drinkwaterbronnen te versnellen.
- **Meer besparen**; burgers nemen de bulk van het totale drinkwatergebruik voor hun rekening. Samen met bedrijven kunnen we nog meer doen om water te besparen door o.a. uitvoering van het drinkwaterbesparingsplan en innovaties (circulair water).
- **Verduidelijk de wetgeving**, zodat de toegang voor bedrijven die drinkwater nodig hebben (voor o.a. voeding, medicijnen, etc) verzekerd blijft.
- **Verbeter de kwaliteit** van water door uitvoering Actieprogramma KRW bedrijfsleven. Dit vraagt nauwe samenwerking tussen bedrijven, toezicht-houders en overheden (o.a. voor actualisatie vergunningen).
- **Koelwater**; heroverweeg de strenge Nederlandse temperatureisen voor koelwaterlozingen. Dit kan namelijk leiden tot grote problemen voor de productie van elektriciteit en in de industrie.
- **Klimaatadaptief**; met investeringen in waterveiligheid, meer ruimte voor wateropvang en slimmer gebruik van onze ruimte bereiden we ons beter voor op het veranderende klimaat. Zo kunnen nieuwe waterbergingen tevens gebruikt worden voor natuur en recreatie.

Bronnen: KNMI, VEWIN, ARCADIS.

Position paper water VNO-NCW en MKB-Nederland

1. Beleidsvoorstellen

Versnel de vergunningverlening om drinkwateraanbod uit te breiden

Tot 2030 wordt onder andere door bevolkingsgroei bijvoorbeeld een groeiende vraag naar drinkwater verwacht. De (toekomstige) drinkwatervoorziening staat onder druk. Dit raakt zowel burgers als bedrijven. Inmiddels zijn de voorbeelden legio. Zo maken ondernemers uit Drenthe, Groningen en Overijssel nu al mee dat hun aanvraag voor een nieuwe drinkwateraansluiting geweigerd wordt. Na *'netcongestie'* is er ook sprake van een *'waterslot'*. Dit raakt de woningbouw en de productie van zaken die we dagelijks nodig hebben (voedsel, dranken, medicijnen, etc). Voor verschillende nieuwbouwprojecten vrezen drinkwaterbedrijven nu al geen aansluitingen te kunnen realiseren.¹ De Inspectie Leefomgeving en Transport (ILT) bevestigt dat dit probleem in de toekomst groter wordt.²

Het is daarom hard nodig om op duurzame wijze nieuwe drinkwaterbronnen te realiseren en bestaande uit te breiden. Daar gaan nu in de praktijk jaren overheen door stroperige processen. Daarom is versnelling van de afgifte van drinkwatervergunningen noodzakelijk. Alleen dan kunnen drinkwaterbedrijven drinkwater blijven leveren. Wij vragen aan het (demissionair) kabinet:

- om bindende afspraken te maken met provincies om de vergunningstrajecten te versnellen,
- te verkennen of de bevoegdheid om trajecten voor nationaal belang aan te wijzen, ook kan worden ingezet als de gewenste versnelling uitblijft.

Waarborgen toegang tot drinkwater voor bedrijven die niet zonder kunnen

Bedrijven en instellingen hebben drinkwater voor allerlei toepassingen nodig. Ziekenhuizen hebben drinkwater nodig voor bijvoorbeeld schoonmaak. Industriële bedrijven gebruiken drinkwater voor de productie van bijvoorbeeld levensmiddelen die we dagelijks nodig hebben, voor dagelijkse huishoudelijke toepassingen, voor de productie van medicijnen, etc. Het mkb heeft ook drinkwater nodig, voor bijvoorbeeld het bakken van brood of gebruik in de horeca.

Recent is discussie ontstaan over de vanzelfsprekendheid om deze bedrijven en instellingen te belevaren. Daar maken wij ons zorgen over. Wij denken daarom dat verduidelijking nodig is in de Drinkwaterwet. Deze wet gaat over de levering en kwaliteit van drinkwater in Nederland. De discussie gaat over de verandering in de uitleg van de reikwijdte van de leveringsplicht en zorgplicht zoals die voorkomt uit deze wet. Dat die geldt voor zowel huishoudens als voor bedrijven (die water van drinkwaterkwaliteit) nodig hebben, daar heeft in de praktijk tot nu toe nooit twijfel over bestaan. Nu is er echter onduidelijkheid ontstaan over wat het wettelijke kader voorschrijft. Wij vragen daarom om twee zaken:

- Repareer de Drinkwaterwet. Zodat duidelijk is dat ook zakelijke gebruikers van water van drinkwaterkwaliteit kunnen blijven rekenen op de wettelijke leveringsplicht en zorgplicht. Wat ons betreft gaat dat over toepassingen waar water van drinkwaterkwaliteit nodig is, en waarbij laagwaardig gebruik wordt voorkomen.
- Zorg op korte termijn voor een tijdelijke oplossing; Een kortetermijnoplossing is nodig, aangezien een wettelijk traject om de Drinkwaterwet aan te passen lang duurt. Bedrijven en drinkwaterbedrijven hebben nu helderheid nodig. Wij vragen de (demissionair) minister om heel snel duidelijk te maken dat de zorgplicht ook geldt voor bedrijven die drinkwater nodig hebben. Anders vormen zich voor veel bedrijven, en instellingen als ziekenhuizen, grote en acute continuïteitsproblemen.

Verbeter de uitvoerbaarheid van de aanscherping Kaderrichtlijn Water na 2027

Het bedrijfsleven zet in op een verdere verbetering van de waterkwaliteit ook ná 2027. Een door de EU voorgestelde aanscherping en uitbreiding van stoffen onder de KRW vinden wij logisch,

¹ [Tientallen bedrijven krijgen al geen drinkwater, nieuwbouwwijken volgen \(fd.nl\)](#)

² [ILT-rapportage](#) en zie ook de [RIVM-rapportage](#).

maar is op sommige punten helaas niet praktisch toepasbaar en uitvoerbaar. Wij zouden de volgende uitgangspunten hanteren:

- Voorkom normen onder de achtergrondconcentraties en/of onder detectiegrenzen. Wij zien dat deze normen al zijn voorgesteld. Wat ons betreft worden die aangepast. Anders wordt het bij voorbaat onmogelijk om binnen de gestelde termijn de emissiereductie te halen. Toekomstige risico's zijn dat allerlei (bouw)projecten wederom en nog verder gaan vastlopen.
- Toon aan dat nieuwe normen zijn afgeleid van ecologische en gezondheidsrisico's. Baseer deze ook op haalbare en betaalbare emissie- en zuiveringstechnieken.
- Zorg voor voldoende grip op wijzigingen. Er zijn extra risico's als de Europese Commissie, zoals voorgesteld, normen kan aanpassen zonder officiële wetswijziging. De PFAS-crisis van een aantal jaren geleden ontstond ook door ondoordachte normen die de staatssecretaris te snel afgekondigde. Voor ons is dat een voorbeeld van hoe het vooral niet moet. Een herhaling daarvan op Europese schaal moet voorkomen worden.

Heroverweeg het huidige voornemen van koelwaterbegrenzing

In de Kamerbrief van 25 november 2022 kondigde overheid aan lozingen van koelwater en gezuiverd afvalwater op grote rivieren begrenzen. Zij werkt toe naar een maximumtemperatuur van 25°C in het ontvangende water. Nu geldt een temperatuur van 28°C. Dit lijkt een klein verschil, maar de gevolgen voor de Nederlandse industrie- en energiesector kunnen verstrekkend en zelfs ontwrichtend zijn. De kans is namelijk reëel dat bedrijven en elektriciteitscentrales in droge perioden, zoals in zomer van 2022, met regelmaat gedeeltelijk of geheel moeten worden stilgelegd omdat ze hun restwarmte niet meer kwijt kunnen. Dit probleem wordt vergroot, omdat door lozingen in buurlanden het water al opgewarmd ons land binnenkomt. Een lagere maximumtemperatuur kan dan leiden tot uitval van het aanbod van stroom en andere zeer ingrijpende gevolgen die grote groepen mensen zullen merken. Wij vragen daarom om:

- de voorgenomen begrenzing te heroverwegen op basis van een nog uit te voeren impactanalyse van de economische en milieu-hygiënische gevolgen. Hierbij dient ook de aanpak in andere EU-landen te worden meegenomen. Zo kiest ons buurland Duitsland om zomers 28°C en 's winters 25°C te hanteren.
- Voor voldoende flexibiliteit te zorgen in de beoordelingssystematiek die wordt gebruikt voor warmtelozingen. Op die manier behouden bedrijven voldoende speelruimte in droge zomers.

2. Inzet VNO-NCW en MKB-Nederland op waterbesparing en waterkwaliteit

Toelichting Plan van Aanpak Drinkwaterbesparing en inzet VNO-NCW en MKB-Nederland

Drinkwaterbesparing is onderdeel van een duurzame toegang tot drinkwater nu en straks. Wat je bespaart kan je immers elders gebruiken. Burgers en bedrijven hebben hier ieder een belangrijke rol te spelen.

Burgers

In tegenstelling tot wat vaak gedacht wordt, ligt de opgave met betrekking tot drinkwatergebruik en -besparing voor een belangrijk deel bij huishoudens. Zij nemen met ongeveer 70% het allergrootste gedeelte van het drinkwatergebruik voor hun rekening.³ In droge zomermaanden is dit aandeel bovendien groter vanwege piekgebruik (zwembaden en tuin sproeien).⁴ Huishoudens hebben hiermee een belangrijke sleutel in handen om een duurzaam verschil te maken. De overheid kan helpen met snelle uitrol van slimme watermeters, zodat consumenten

³ CBS, Watergebruik bedrijven en particuliere huishoudens, 2021.

⁴ VEWIN, Drinkwaterstatistieken 2022, p.66.

beter inzicht krijgen in hun gebruik. Ook biedt het op grotere schaal toepassen (en stimuleren) van innovatieve technieken om drinkwater te besparen mogelijkheden om in (nieuw)bouw tot minder drinkwatergebruik te komen.

Bedrijven

Hoewel we veel projecten en een toenemend waterbewustzijn zien onder onze leden⁵ kunnen ook bedrijven nog meer doen om het watergebruik terug te dringen. Wij steunen daarom actief het *Nationaal Plan van Aanpak Drinkwaterbesparing* en werken daar actief aan mee samen met drinkwaterbedrijven, provincies, gemeenten, waterschappen en de Rijksoverheid. Doel van dit Plan is om significant drinkwater te besparen: 20% in 2035 ten opzichte van de periode 2016-2019. Daarom werken we o.a. aan:

- In kaart brengen van het potentieel; samen met de drinkwaterbedrijven, verenigd in VEWIN, inventariseren wij (aan de hand van waterscans) het potentieel onder grootgebruikers om te besparen. Zo geven we ze tools voor nieuwe stappen. Om de businesscase voor grote waterbesparende projecten in de industrie daarbij rond te krijgen, is het ontwikkelen of uitbreiden van stimuleringsmogelijkheden gewenst. Wij vragen lenW dit te onderzoeken.
- Ondersteuning voor mkb en andere maatschappelijke sectoren; veel MKB-bedrijven hebben niet de kennis en capaciteit om eigenstandig tot besparing te komen en hebben een steuntje in de rug nodig. Op kleine schaal werken MKB-Nederland en Vitens daarom nu aan een pilot van drinkwaterbesparing in de horecasector. Wij vragen uw hulp om bij succes deze aanpak veel breder uit te rollen over bedrijfs- en andere maatschappelijke sectoren.

Toelichting Actieprogramma Kaderrichtlijn Water bedrijfsleven

Hoewel de waterkwaliteit afgelopen decennia flink is verbeterd⁶, zijn nog grote stappen nodig om in 2027 aan de eisen van de Kaderrichtlijn water (KRW) te voldoen en een situatie zoals nu rondom stikstof te voorkomen. Wij ondersteunen daarom de aanpak van het kabinet om met het nieuwe *Impulsprogramma* alles op alles te zetten om tijdig te voldoen. Wij nemen als bedrijfsleven eigen verantwoordelijkheid door actief bij te dragen met ons eigen *'Actieprogramma KRW bedrijfsleven'*. Samen met Rijk, Rijkswaterstaat en waterschappen ontwikkelen wij instrumenten om tijdig in kaart te brengen waar knelpunten zitten, en hoe emissies verlaagd kunnen worden. De uitdaging zit vooral in het tijdig organiseren van expertise en capaciteit, omdat de problematiek bij elk bedrijf en waterlichaam anders is, en het normen voor in totaal meer dan honderd verschillende stoffen betreft.⁷

⁵ De Watervisie van VEMW noemt verschillende voorbeelden van bedrijven die de water efficiency flink hebben verbeterd. [Watervisie VEMW](#). In het Opinieblad Forum van VNO-NCW vertelt Coca-Cola hoe zij omgaan met water, [Interview Coca-Cola Forum](#)

⁶ Zie hiervoor [Rijkswaterstaat: waterkwaliteit](#)

⁷ Meer informatie kunt u [hier](#) vinden.

3. Klimaatadaptatie betekent (ruimtelijke) keuzes maken die toekomstbestendig zijn

Klimaatadaptatie vraagt onze aandacht. Dat staat in het Hoofdlijnenakkoord en wordt bevestigd door het recent PBL-rapport over klimaatrisico's.⁸ Inzet op klimaatadaptatie waarborgt dat wij in Nederland veilig kunnen blijven wonen en werken. Daarbij is het wat ons betreft van belang dat er voldoende veilige locaties zijn en blijven voor de woningbouwopgave en nieuwe bedrijvigheid. Verder hebben bedrijfsleven, de financiële sector inluus, duidelijkheid nodig over het klimaatbeleid en adaptatie investeringen van de overheid (nationaal, regionaal, lokaal), over wat waar kan in NL (ruimtelijke inrichting) en over normen voor. Zo weten bedrijven waar zij aan toe zijn. Dit zal de investeringsbereidheid vergroten, wat hand en hand gaat met de financierbaarheid hiervan. Tot slot zal in de toekomst meer ruimte moeten komen voor waterberging(en). Zo gaan we wateroverlast tegen, en kunnen we water beter vasthouden voor perioden van droogte. Het is wenselijk daarbij te kijken naar het combineren van functies, bijvoorbeeld recreatie met waterberging. Marickeland in de Provincie Utrecht is een voorbeeld hiervan. Dit natuurgebied gaat allerlei recreatiemogelijkheden bieden, en is tegelijk bij wateroverlast (doorhevige buien) een waterberging.

⁸ Zie Planbureau voor de Leefomgeving, 2024, Klimaatrisico's in Nederland. [Klimaatrisico's in Nederland \(pbl.nl\)](https://www.pbl.nl/nl/publicaties/klimaatrisico's-in-nederland)